ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 22. mája 2008 *

Vo veci C-462/06,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Cour de cassation (Francúzsko) zo 7. novembra 2006 a doručený Súdnemu dvoru 20. novembra 2006, ktorý súvisí s konaním:

Glaxosmithkline,

Laboratoires Glaxosmithkline

proti

Jean-Pierre Rouard,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory P. Jann (spravodajca), sudcovia A. Tizzano, A. Borg Barthet, M. Ilešič a E. Levits,

generálny advokát: M. Poiares Maduro,
tajomník: C. Strömholm, referentka,

* Jazyk konania: francúzština.

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 15. novembra 2007,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Glaxosmithkline a Laboratoires Glaxosmithkline, v zastúpení: B. Soltner, advokát,

— J.-P. Rouard, v zastúpení: C. Waquet, advokát,

— francúzska vláda, v zastúpení: G. de Bergues a A.-L. During, splnomocnení zástupcovia,

— nemecká vláda, v zastúpení: M. Lumma, splnomocnený zástupca,

— talianska vláda, v zastúpení: I. M. Braguglia, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci W. Ferrante, avvocato dello Stato,

— vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: Z. Bryanston-Cross, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci A. Howard, barrister,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: A.-M. Rouchaud-Joët, splnomocnená zástupkyňa,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 17. januára 2008,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 6 bodu 1, ako aj oddielu 5 kapitoly II nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, s. 1; Mim. vyd. 019/004, s. 42, ďalej len „nariadenie“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Rouardom a spoločnosťami Glaxosmithkline so sídlom v Spojenom kráľovstve a Laboratoires Glaxosmithkline so sídlom vo Francúzsku, ktoré pán Rouard v dôsledku jedného ustanovenia pracovnej zmluvy považuje za svojich spoločných zamestnávateľov a požaduje zaviazať tieto spoločnosti na náhradu rôznych súm a odstupného z dôvodu výpovede, ako aj na náhradu škody z dôvodu protiprávneho ukončenia zmluvy.

Právny rámec

3 Oddiel 1 kapitoly II, nazvaný „Všeobecné ustanovenia“, stanovuje v článku 2 ods. 1:

„Ak nie je v tomto nariadení uvedené inak, osoby s bydliskom na území členského štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu.“

4 Článok 6 nariadenia, ktorý sa nachádza v oddiele 2 kapitoly II tohto nariadenia, nazvanej „Osobitná právomoc“, stanovuje:

„Osobu s bydliskom na území členského štátu možno tiež žalovať:

1. ak ide o jedného z viacerých žalovaných na súde podľa bydliska ktoréhokoľvek zo žalovaných za predpokladu, že nároky sú navzájom tak súvisiace, že je vhodnejšie o nich konať a rozhodnúť spoločne, a tak predísť možnosti nezlučiteľných rozsudkov vydaných v samostatných konaniach;

…

3. pri vzájomnom nároku vyplývajúcom z tej istej zmluvy alebo skutočnosti ako pôvodný nárok na súde, ktorý koná o pôvodnom nároku;

…“

5 Medzi cieľmi nariadenia odôvodnenie č. 13 uvádza:

„V oblasti poistenia, spotrebiteľských zmlúv a pracovnoprávnych vzťahoch by slabší účastník mal byť chránený normami právomoci, ktoré lepšie chránia jeho záujmy než všeobecné normy právomoci.“

6 Oddiel 5 kapitoly II nariadenia, nazvaný „Právomoc vo veciach individuálnych pracovných zmlúv“, obsahuje najmä tieto ustanovenia:

„*Článok 18*

1. Vo veciach individuálnych pracovných zmlúv sa právomoc určí podľa tohto oddielu bez vplyvu na článok 4 a článok 5 bod 5.

…

Článok 19

Zamestnávateľa s bydliskom v členskom štáte možno žalovať:

1. na súdoch členského štátu, v ktorom má bydlisko, alebo

2. v inom členskom štáte

   a) na súdoch podľa miesta, kde zamestnanec obvykle vykonáva svoju prácu, alebo na súdoch podľa miesta, kde naposledy prácu vykonával, alebo

   b) ak zamestnanec prácu nevykonáva alebo nevykonával obvykle v jednej krajine, na súdoch podľa miesta, kde sa nachádza alebo nachádzala prevádzkareň, ktorá zamestnanca najala.

Článok 20

1. Zamestnávateľ môže začať konanie len na súdoch členského štátu, v ktorom má zamestnanec bydlisko.

2. Ustanovenia tohto oddielu nemajú vplyv na právo uplatniť vzájomný nárok na súde, na ktorom sa koná podľa tohto oddielu o pôvodnom nároku.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

7 Pán Rouard bol zamestnaný v roku 1977 spoločnosťou Laboratoires Beecham Sévigné, ktorej sídlo sa nachádzalo vo Francúzsku, a pracoval pre ňu v rôznych afrických štátoch.

8 Podľa novej pracovnej zmluvy, uzavretej v roku 1984 so spoločnosťou Beecham Research UK, ktorá patrí do tej istej skupiny spoločností a sídli v Spojenom kráľovstve, bol pán Rouard zamestnaný a vyslaný do Maroka. V tejto pracovnej zmluve sa nový zamestnávateľ zaviazal zachovať niektoré práva, ktoré pánovi Rouardovi vyplývali z pôvodnej pracovnej zmluvy so spoločnosťou Laboratoires Beecham Sévigné, najmä počet odpracovaných rokov, ako aj nárok na odstupné v prípade prepustenia.

9 V roku 2001 dostal pán Rouard výpoveď. Žalobu na Conseil de prud'hommes v Saint-Germain-en-Laye podal v roku 2002, pričom smerovala proti spoločnostiam Laboratoires Glaxosmithkline, ktorá je právnym nástupcom Laboratoires Beecham Sévigné a ktorej sídlo sa nachádza vo Francúzsku, a proti spoločnosti Glaxosmithkline, ktorá je právnym nástupcom Beecham Research UK a ktorej sídlo sa nachádza v Spojenom kráľovstve. Pán Rouard žiadal spoločne a nerozdielne zaviazať tieto spoločnosti na náhradu rôznych súm a náhradu škody najmä z dôvodu nedodržania zákonného postupu pri výpovedi a z dôvodu výpovede bez skutočného a vážneho dôvodu, ako aj protiprávneho ukončenia zmluvy.

10 Pán Rouard tvrdil, že obe tieto spoločnosti majú byť považované za jeho spoločných zamestnávateľov. Podľa jeho názoru francúzske súdy, ktoré majú právomoc voči spoločnosti Laboratoires Glaxosmithkline so sídlom vo Francúzsku, majú v zmysle článku 6 bodu 1 nariadenia právomoc aj voči spoločnosti Glaxosmithkline.

11 Uvedené spoločnosti namietali proti založeniu právomoci Conseil de pruďhommes v Saint-Germain-en-Laye, ktorý následne vyhovel tejto námietke o nedostatku právomoci. Keďže však Cour ďappel de Versailles tento prvostupňový rozsudok zrušil, podali uvedené spoločnosti dovolanie proti rozsudku Cour ďappel de Versailles zo 6. apríla 2004.

12 Za týchto okolností Cour de cassation rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Uplatní sa [na jednej strane] pravidlo o osobitnej právomoci zakotvené v článku 6 bodu 1 nariadenia…, podľa ktorého možno osobu s bydliskom na území členského štátu žalovať, ak ide o jedného z viacerých žalovaných, na súde podľa bydliska ktoréhokoľvek zo žalovaných za predpokladu, že nároky sú navzájom tak súvisiace, že je vhodnejšie o nich konať a rozhodnúť spoločne, a tak predísť možnosti nezlučiteľných rozsudkov vydaných v samostatných konaniach, na spor začatý na návrh zamestnanca na súde členského štátu proti dvom spoločnostiam patriacim do tej istej skupiny, z ktorých jedna, teda tá, ktorá zamestnala dotknutého zamestnanca v rámci skupiny a neskôr ho odmietla znova prijať, má sídlo v tomto členskom štáte a druhá, pre ktorú táto osoba naposledy pracovala v tretích krajinách a ktorá mu dala výpoveď, má sídlo v inom členskom štáte, keď sa navrhovateľ odvoláva na ustanovenie pracovnej zmluvy s cieľom preukázať, že obe [spoločnosti] boli jeho spoločnými zamestnávateľmi, od ktorých požaduje odstupné z dôvodu výpovede, alebo [na druhej strane…] vylučuje pravidlo podľa článku 18 ods. 1 nariadenia, podľa ktorého sa vo veciach individuálnych pracovných zmlúv právomoc určuje podľa oddielu 5 kapitoly II [tohto nariadenia], uplatnenie článku 6 bodu 1 [uvedeného nariadenia], a preto sa proti každej z týchto spoločností musí začať konanie na súde členského štátu, v ktorom má sídlo[?]“

O prejudiciálnej otázke

13 Touto otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má pravidlo o osobitnej právomoci stanovené v článku 6 bode 1 nariadenia uplatniť aj na ďalších žalovaných v prípade žaloby podanej zamestnancom voči dvom spoločnostiam usadeným v rôznych členských štátoch, ktoré považuje za svojich spoločných zamestnávateľov.

14 Na úvod treba pripomenúť, že nariadenie nahrádza vo vzťahoch medzi členskými štátmi dohovor z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), zmenený a doplnený dohovorom z 9. októbra 1978 o pristúpení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska (Ú. v. ES L 304, s. 1, a — zmenené znenie — s. 77), dohovorom z 25. októbra 1982 o pristúpení Helénskej republiky (Ú. v. ES L 388, s. 1), dohovorom z 26. mája 1989 o pristúpení Španielskeho kráľovstva a Portugalskej republiky (Ú. v. ES L 285, s. 1) a dohovorom z 29. novembra 1996 o pristúpení Rakúskej republiky, Fínskej republiky a Švédskeho kráľovstva (Ú. v. ES C 15, 1997, s. 1, ďalej len „Bruselský dohovor“).

15 Pravidlá o právomoci vo veciach individuálnych pracovných zmlúv, ktoré sa nachádzajú v nariadení, sa značne líšia od pravidiel uplatniteľných v tejto oblasti v rámci Bruselského dohovoru.

16 V rámci tohto dohovoru bolo jediné osobitné pravidlo týkajúce sa pracovných zmlúv zavedené v roku 1989. Toto pravidlo sa nachádzalo v oddiele 2 hlavy II tohto dohovoru o osobitnej právomoci a bolo pridané ako odchýlka pre osobitné prípady v zmluvných veciach z pravidla uvedeného v článku 5 bode 1 Bruselského dohovoru.

17 Právomoc vo veciach individuálnych pracovných zmlúv tvorí v nariadení osobitný oddiel, konkrétne oddiel 5 kapitoly II. Tento oddiel, do ktorého patria články 18 až 21 uvedeného nariadenia, sa snaží zamestnancovi zabezpečiť ochranu uvedenú v odôvodnení č. 13 nariadenia.

18 Ako tvrdili, alebo prinajmenšom pripustili Glaxosmithkline, Laboratoires Glaxosmithkline, francúzska, nemecká a talianska vláda, vláda Spojeného kráľovstva, ako aj Komisia Európskych spoločenstiev, zo znenia ustanovení nachádzajúcich sa v uvedenom oddiele 5 vyplýva, že tieto ustanovenia sú nielen osobitnej povahy, ale navyše obsahujú vyčerpávajúcu úpravu.

19 Z článku 18 ods. 1 nariadenia vyplýva, na jednej strane, že každý spor týkajúci sa individuálnej pracovnej zmluvy má rozhodnúť súd, ktorý sa určí podľa pravidiel o právomoci uvedených v oddiele 5 kapitoly II tohto nariadenia, a na druhej strane, že tieto pravidlá o právomoci môžu byť zmenené alebo doplnené inými pravidlami o právomoci uvedenými v tomto nariadení len v prípade, že samotný oddiel 5 výslovne upravuje taký odkaz.

20 Článok 6 bod 1 nariadenia však nepatrí do oddielu 5 kapitoly II, ale do oddielu 2 tejto kapitoly.

21 Oddiel 5 však neupravuje žiadny odkaz na článok 6 bod 1, pričom sa odkazuje len na článok 4 a článok 5 bod 5 tohto nariadenia, ktorých uplatnenie je výslovne stanovené podľa článku 18 ods. 1 tohto nariadenia.

22 Oddiel 5 neobsahuje ani ustanovenie zodpovedajúce pravidlu o právomoci uvedenému v článku 6 bode 1 nariadenia, na rozdiel od pravidla uvedeného v bode 3 toho istého článku 6 týkajúceho sa prípadu vzájomného nároku, ktoré je zahrnuté do článku 20 ods. 2 tohto nariadenia.

23 Treba preto konštatovať, že doslovný výkladu oddielu 5 kapitoly II nariadenia vedie k záveru, že tento oddiel vylučuje akýkoľvek odkaz na článok 6 bod 1 tohto nariadenia.

24 Tento výklad je navyše potvrdený prípravnými prácami. Návrh nariadenia Rady (ES) o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 376 E, 1999, s. 1) uvádza, čo sa týka oddielu 5 kapitoly II navrhovaného nariadenia, ktorý bol aj v tomto znení prijatý normotvorcom Spoločenstva, že „právomoc založená podľa tohto oddielu nahrádza právomoc podľa oddielu 1 [všeobecné ustanovenia] a 2 [osobitná právomoc] [*neoficiálny preklad*]."

25 Francúzska, nemecká a talianska vláda vo svojich písomných pripomienkach však tvrdia, že v prípade teleologického výkladu nariadenia je pri zohľadnení jeho cieľov možné pripustiť uplatnenie článku 6 bodu 1 nariadenia vo veciach pracovných zmlúv.

26 Talianska vláda teda tvrdí, že cieľ článku 6 bodu 1 nariadenia, podľa ktorého sa má predchádzať možnosti nezlučiteľných rozhodnutí, zahŕňa uplatniteľnosť tohto ustanovenia na všetky typy sporov, ako aj tých, ktoré sa týkajú pracovných zmlúv.

27 Je pravda, že uplatnenie článku 6 bodu 1 nariadenia vo veciach pracovných zmlúv by umožnilo v prípade sporu vo veciach pracovných zmlúv týkajúceho sa viacerých žalovaných predložiť tomu istému súdu súvisiace nároky. Také rozšírenie by rovnako ako rozšírenie, ktoré výslovne vykonal normotvorca Spoločenstva v článku 20 ods. 2 nariadenia pre prípad vzájomného nároku, zodpovedalo všeobecnému záujmu riadneho výkonu spravodlivosti, ktorý zahŕňa potrebu dodržiavania zásady hospodárnosti konania.

28 Z ustálenej judikatúry však vyplýva, že pravidlá osobitnej právomoci treba vykladať doslovne, pričom nemožno pripustiť výklad idúci nad rámec prípadov výslovne uvedených v nariadení (pozri, najmä čo sa týka článku 6 bodu 1 nariadenia, rozsudky z 13. júla 2006, Reisch Montage, C-103/05, Zb. s. I-6827, bod 23, a z 11. októbra 2007, Freeport, C-98/06, Zb. s. I-8319, bod 35). Ako však bolo v bode 23 tohto rozsudku konštatované, znenie ustanovení oddielu 5 kapitoly II nariadenia vylučuje uplatnenie uvedeného článku 6 bodu 1 na spor vo veciach pracovných zmlúv.

29 Navyše riadny výkon spravodlivosti by vyžadoval, aby možnosť dovolávať sa článku 6 bodu 1 nariadenia bola v prípade vzájomného nároku prístupná tak pre zamestnávateľa, ako aj pre zamestnanca.

30 Také uplatnenie článku 6 bodu 1 nariadenia však môže viesť k dôsledkom, ktoré by boli v rozpore s cieľom ochrany, ktorý je osobitne sledovaný tým, že do tohto nariadenia bol vložený samostatný oddiel vzťahujúci sa na pracovné zmluvy.

31 Skutočnosť, že zamestnávateľ by sa mohol dovolávať článku 6 bodu 1 nariadenia, by mohla odňať zamestnancovi ochranu, ktorá mu je zaručená článkom 20 ods. 1 tohto nariadenia, pričom podľa tohto ustanovenia môže byť zamestnanec žalovaný len na súdoch členského štátu, v ktorom má bydlisko.

32 Čo sa týka spôsobu výkladu článku 6 bodu 1 nariadenia, ako ho navrhuje francúzska a nemecká vláda v tom zmysle, že len zamestnanec sa môže dovolávať tohto ustanovenia, treba uviesť, že tento spôsob výkladu by narazil na znenie ustanovení tak oddielu 5 kapitoly II, ako aj článku 6 bodu 1 tohto nariadenia. Okrem toho by neexistoval nijaký dôvod na obmedzenie ochranného úmyslu takejto argumentácie iba na článok 6 bod 1 a bolo by potrebné pripustiť, že len zamestnanec sa môže dovolávať akéhokoľvek pravidla osobitnej právomoci uvedenej v tomto nariadení, ktoré by mohlo byť v prospech jeho záujmov ako osoby podliehajúcej súdne právomoci. Ak by však súd Spoločenstva premenil pravidlá osobitnej právomoci, ktorých cieľom je uľahčiť riadny výkon spravodlivosti, na jednostranné pravidlá o právomoci, ktoré chránia účastníka považovaného za slabšieho, išlo by to nad rámec vyváženosti záujmov, ktoré pri súčasnom stave práva Spoločenstva zaviedol normotvorca Spoločenstva.

33 Preto by z pohľadu platného práva Spoločenstva bol výklad navrhovaný francúzskou a nemeckou vládou len ťažko zlučiteľný so zásadou právnej istoty, ktorá je jedným z cieľov tohto nariadenia a ktorá najmä vyžaduje, ako uvádza odôvodnenie č. 11 tohto nariadenia, aby pravidlá o právomoci boli vysoko predvídateľné (pozri, čo sa týka

článku 6 bodu 1 uvedeného nariadenia, najmä rozsudky Reisch Montage, už citovaný, body 24 a 25, ako aj Freeport, už citovaný, bod 36).

34 Preto treba konštatovať, že nariadenie vo svojom súčasnom znení, bez ohľadu na cieľ uvedený v jeho odôvodnení č. 13, neposkytuje zamestnancovi, ktorý sa nachádza v situácii ako pán Rouard, špeciálnu ochranu, pretože ako žalobca pred vnútroštátnymi súdmi nemá k dispozícii nijaké pravidlo o právomoci, ktoré by bolo priaznivejšie ako všeobecné pravidlo podľa článku 2 ods. 1 tohto nariadenia.

35 Za týchto okolností je na položenú otázku potrebné odpovedať, že pravidlo o osobitnej právomoci stanovené v článku 6 bode 1 nariadenia sa nemôže uplatniť na spor, na ktorý sa vzťahuje oddiel 5 kapitoly II tohto nariadenia týkajúci sa pravidiel o právomoci uplatniteľných vo veciach individuálnych pracovných zmlúv.

O trovách

36 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Pravidlo o osobitnej právomoci stanovené v článku 6 bode 1 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa nemôže uplatniť na spor, na ktorý sa vzťahuje oddiel 5 kapitoly II tohto nariadenia týkajúci sa pravidiel o právomoci uplatniteľných vo veciach individuálnych pracovných zmlúv.

Podpisy